

Motion till riksdagen

1989/90:A12

av Sven-Olof Petersson m.fl. (c)

med anledning av prop. 1989/90:66 om särskilda regionalpolitiska insatser i Blekinge län m.m.

Inledning

Den socialdemokratiska regeringspolitiken efter regeringsskiftet 1982 har allvarligt försämrat den regionala och inomregionala balansen. Orsaken är främst den ekonomiska politiken och näringspolitiken. Den har stimulerat och prioriterat storföretagen och de mest expansiva regionerna. Bl.a. innebar devalveringen 1982 en kraftig stimulans till de stora exportföretagen. Regeringspolitiken har vidare huvudsakligen gynnat storföretagen på småföretagens bekostnad och visat stor generositet mot företag såsom t.ex. Volvo och SAAB.

Den förda politiken har drabbat regioner som Bergslagen, huvuddelen av Norrland och sydöstra Sverige mycket hårt. Uttalanden från regeringsföreträdare om vikten av att motverka de ökande obalanserna i samhället har visat sig vara enbart "uttalanden". Regeringens konkreta politik har varit starkt koncentrationsdrivande.

Regeringens konservativa och koncentrationsinriktade syn på regionalpolitikens utformning har medfört att riksdagen vid upprepade tillfällen skarpt kritiserat den förda politiken. Denna kritik har sin utgångspunkt i de ökande skillnaderna i levnadstandard mellan landets olika delar, de allt större klyftorna mellan och inom länen m.m. – en utveckling som framtvingat förslag från regeringen i form av de s.k. paketen för Bergslagen, Västernorrland, Västerbottens inland och Norrbotten.

Från centerpartiets sida har vi skarpt kritiserat denna "paketpolitik". Enligt vår mening är propositioner med särskilda "paket" att betrakta som "brandkärsuttryckningar", betingade av nödvändigheten av att i efterhand försöka "reparera" de skador en felaktigt fördd politik orsakat. Koncentrationsproblemen kan aldrig varaktigt lösas med selektivt inriktade "åtgärds-paket" för en viss ort eller region.

Vi har med kraft understrukt att det i stället krävs en decentralistisk syn och en annorlunda politik än den regeringen fört. Det behövs en politik för social rättvisa och likvärdiga levnadsförhållanden över hela landet. Det krävs omfattande förutsättningsskapande generella insatser på många olika områden om de regionala obalansproblemen varaktigt skall kunna utjämnas.

Vi har även från centerpartiets sida, i anledning av budgetpropositionen,

lagt förslag om omfattande insatser för landsbygdens utveckling och begärt förslag om ett omfattande åtgärdsprogram som syftar till att utveckla landsbygden och dess tätorter. Bl.a. har vi föreslagit att ett särskilt landsbygdsutvecklingsanslag om 750 milj kr skall införas, ett tioårigt program för förstärkning och beläggning av allmänna grusvägar, förbättrad kommunal skatteutjämning, införande av stimulansbidrag till byggande av smålägenheter, minskat avgiftsuttag för småföretagare, ökat stöd till lantbruket, skattebefrielse för biobränslen, satsning på kommersiell service m.m. I en motion om trafikpolitiska frågor har vi även krävt kraftigt ökade satsningar på järnvägstrafik och bl.a. begärt att medel skall anvisas för att säkerställa driften av vissa banor, bl.a. Blekinge kustbana.

Vi har även understrukit att vi avser att återkomma med förslag till åtgärder för småföretagsutveckling och förstärkta insatser för regional utveckling m.m. när aviserade propositioner på dessa områden presenteras.

Propositionen

I prop 1989/90:66 om särskilda regionalpolitiska insatser i Blekinge län m.m. föreslås åtgärder, vilka enligt föredraganden är avsedda att underlätta strukturförändringar i näringslivet i Blekinge län – d.v.s. ytterligare en "paketproposition".

Propositionen inleds med en redovisning av insatser som tidigare vidtagits för att förnya, utveckla och differentiera näringslivsstrukturen. Föredraganden konstaterar att industristrukturen i länet med några få stora företag, sårbara för både konjunktur- och strukturförändringar, medfört en ogynnsam utveckling. Tillväxten i den privata tjänstesektorn har varit låg i jämförelse med andra delar av landet. Den kortfattade propositionen består därutöver mest i en redovisning av insatser och åtgärder som vidtagits i annat sammanhang och oberoende av föreliggande förslag.

De konkreta åtgärder som föreslås i propositionen inskränker sig till visst regionalpolitiskt stöd till storföretaget SAAB-Scania i traditionell socialdemokratisk stil. Särskilda medel till utvecklings- och investmentbolagsamt en begäran om att riksdagen medger försäljning av statens aktier i Utvecklings AB Kranen i Malmö till PEAB AB till en överenskommen köpeskilling av 63 milj kr.

Staten och SAAB-Scania AB har undertecknat ett avtal om statlig medverkan vid finansieringen av flygplansprojektet SAAB 2000. I avtalet ingår utfästelser från SAAB-Scania att lokalisera en ny enhet för montering av bensinmotorer eller annan industriell verksamhet i Karlskrona. I föreliggande proposition föreslås att lokaliseringsstöd skall kunna ges för denna etablering om högst 112,5 milj kr.

Vidare föreslås att sammanlagt 35 milj kr anvisas för särskilda utvecklingsinsatser. Av dessa medel skall 25 milj kr utgöra ett medelstillskott till ett nytt utvecklings- och investmentbolag. Denna insats skall motsvaras av en insats från privata intressenter minst tre gånger den statliga insatsen. Restande 10 milj kr tillförs som aktieägartillskott till ett befintligt investmentbolag.

Ovanstående redovisade åtgärder är i och för sig väl motiverade mot bak-

grund av den ogynnsamma utvecklingen i länet. De har dock en alltför begränsad och traditionell inriktning och stimulerar inte till en förnyelse och mer framtidsinriktad utveckling av näringslivsstrukturen i länet. I realiteten är heller inte de ekonomiska satsningarna, såsom uppges i propositionen, 147 milj kr eftersom den föreslagna avyttringen av statens aktier innebär att staten kompenserar sina utgifter för de regionalpolitiska satsningarna i Blekinge med en intäkt om 63 milj kr.

Det kan konstateras att regeringen – trots föredragandens uttalanden – väljer att låta en bieffekt av ett stort industriellt projekt och en investering från ett större företag vara den åtgärd som är den dominerande insatsen för att stödja den regionala utvecklingen i Blekinge. Regeringen försöker inte ens initiera åtgärder som mera direkt utvecklar och förnyar industristrukturen i Blekinge.

Centerns förslag

Utveckla förbindelserna med Östeuropa/Baltikum

Blekinge kan genom sitt geografiska läge bli en förbindelselänk i olika avseenden till kontinenten och samtidigt en port mot öster. Mot denna bakgrund är utvecklingen i Baltikum och de förändringar som nu sker i Östeuropa mycket intressanta. Demokratisering och liberalisering av öststaternas politiska och ekonomiska system innebär att förutsättningarna för kontakter och samarbete förbättras.

Estland, Lettland och Litauen ligger geografiskt nära och förenas med södra Sverige genom många historiska och kulturella band. Behov finns nu av samtal och samråd om miljö, resor, kulturutbyte, turism, handel och näringslivssamarbete.

Blekinge kan med sitt geografiska läge positivt bidra till ett breddat handelsarbete med Östeuropa och Baltikum. Det är därför viktigt att initiativ tas för att utveckla förbindelserna med Östeuropa och Baltikum och de förändringar som nu sker bör ge goda möjligheter att utveckla handelsförbindelser mellan de sydöstra delarna av Sverige och dessa områden. Riksdagen bör hos regeringen begära att initiativ tas för att klarlägga förutsättningarna för en sådan utveckling.

Kommunikationer

I regionalpolitiska utredningen föreslås vissa konkreta åtgärder för att förbättra infrastrukturen i sydöstra Sverige. Enligt utredningen bör bl.a. medel för upprustning av vägar med 300 milj kr respektive 400 milj kr för upprustning av kustbanan Karlskrona–Kristianstad anvisas. Utredningen bedömer att kustbanan har stort riksintresse och särskilda medel anvisas därför för upprustning av banan.

Vi vill för vår del särskilt understryka vikten av satsning på upprustning och utveckling av kommunikationerna och då framför allt kustbanan Karlskrona–Kristianstad. Länsstyrelsen i Blekinge har krävt att ett årligt driftsbidrag om 20 milj kr bör utgå under 15 år.

Vi vill dock betona att dessa satsningar måste ses i sitt rikspolitiska sam-

manhang. Vi anser att betydelsen av fungerande järnvägskommunikationer i den sydöstra delen av landet är så stor att särskilda resurser bör avdelas för detta ändamål och inte knyts till hur regionen hanterar trafikeringsansvaret för kustbanan såsom propositionen förutsätter. Detta bör ges regeringen till känna.

Differentiera och förnya näringsstrukturen

Blekinge län har en industristruktur där stora företag spelar en dominerande roll. Strukturförändringar har hårt drabbat länet utan att beslut om nedskärningar och nedläggningar kunnat påverkas av länets invånare. Möjligheterna till expansion inom den offentliga sektorn har varit små bl. a. beroende på ett redan högt kommunalt skattetryck. Utvecklingen för traditionella basnäringar på landsbygden som lantbruk, fiske, pälsdjursuppfödning m.m. är vikande. Detta är bakgrunden till att tusentals jobb nu hotar att försvinna.

Storskaligheten är sårbar och bra förutsättningar till en positiv utveckling och inomregional balans får Blekinge först med en mångsidig och framtidsinriktad företagsamhet. Småföretagen måste därför gynnas – också i förhållande till de stora. Särskilt kvinnors initiativ och vilja till nyföretagande måste främjas.

Det krävs således enligt vår mening, för att hela länet skall utvecklas, ett decentralistiskt synsätt med nytänkande okonventionella lösningar och mer generella insatser som syftar till att framför allt utveckla infrastrukturen och förnya industristrukturen. Det finns uppenbara risker att satsningar på traditionell produktion inom bilbranschen inte är någon varaktig lösning för Blekinge. Det krävs i stället insatser som gynnar småföretagsutveckling och stimulerar nyföretagande i mer framtidsinriktade branscher. Detta bör ges regeringen till känna.

– Decentralisera besluten om konkreta projekt till länet
Enligt vår mening bör mot denna bakgrund de medel som frigörs vid avyttringen av statens aktier i Utvecklings AB Kranen i helhet återföras till Blekinge och inte endast de 35 milj kr som föreslås i propositionen. Vi föreslår därför att 53 milj kr anvisas till utvecklingsinsatser i Blekinge län. Dessa medel bör ställas till länsstyrelsens förfogande som i samråd med andra regionala och lokala organ får avgöra hur dessa medel skall utnyttjas. Vi vill understryka att detta inte utesluter möjligheten att inrätta ett nytt investmentbolag enligt den modell som föreslås i propositionen om länsstyrelsen bedömer detta vara lämpligt.

I enlighet med propositionens förslag anser vi att 10 milj kr bör tillföras som aktieägartillskott för det befintliga investmentbolaget Blekingen AB.

Vi vill vidare i detta sammanhang understryka vikten av att utvecklingsfonden aktivt stöder företag med riskkapital för projekt som syftar till att utveckla en mer differentierad och diversifierad näringsstruktur i länet. En livskraftig och expansiv småföretagsamhet är avgörande för om en förnyelse av industristrukturen i länet skall kunna utvecklas och de kriser som drabbat länet under åren undvikas. Vi återkommer till våra förslag om småföretagens utveckling i annat sammanhang.

– Karlskronavarvet

Inhemsk kompetens och kapacitet för att bygga och underhålla örlogsfartyg är av största betydelse för trovärdigheten i den svenska försvars- och neutralitetspolitiken. Utveckling och nyproduktion av både över- och undervattensfartyg måste därför säkerställas.

I Karlskrona finns både kompetens och kapacitet genom Karlskronavarvet. Varvet ska ha en självklar plats såväl vad avser underhåll och service som förnyelsen av flottan. Nybyggnation och underhåll av örlogsfartyg är en högteknologisk verksamhet och samarbete mellan varvet och den nya högskolan i Blekinge skulle kunna ge regionala spridningseffekter av stort värde för Blekinge. Detta bör ges regeringen till känna.

Förnyelse av energisystemet

Omställningen av energisystemet och avvecklingen av kärnkraften skapar stora möjligheter till utveckling. Ett nytt energisystem, baserat på hushållning och effektiv energianvändning och bruk av, i huvudsak, inhemska, miljövänliga och förnyelsebara energikällor, framför allt biobränslen, ger många möjligheter.

– Havsbaserad vindkraft

En del i förnyelsen av energisystemet är en satsning på havsbaserad vindkraft. Den stora potentialen för vindkraft finns till havs och de pågående försöken utanför Blekinge skall fullföljas. Detta kan ge viktiga erfarenheter, inte minst vad gäller tekniken för att till havs bygga, driva och underhålla vindkraftverk. Detta bör ges regeringen till känna.

– Satsa på nya motorer och nya bränslen

Vi anser att det av sysselsättningskäl finns ett starkt behov att stödja en investering från SAAB-Scania. Ett sådant stöd borde dock vara mera inriktat på att förnya den industriella verksamheten än lokaliseringsstöd till en fabrik för montering av bensinmotorer för personbilar. Med hänsyn till bl.a. den miljöpåverkan användning av bensin har borde enligt vår mening staten i de förhandlingar som förts med SAAB-Scania om statens stöd till flygplansprojektet SAAB 2000 försökt få företaget att – i stället för bara en traditionell monteringsfabrik för enbart bensinmotorer – även vidta satsningar som gynnar introduktion och användning av nya motorer baserade på biobränslen. Med redan känd teknik finns avsevärda möjligheter för ett företag som SAAB att främja en utveckling mot användning av miljövänligare motorer och drivmedel. En sådan satsning skulle också kunna få betydande positiva effekter för ett län som Blekinge genom de möjligheter till ökad användning av biobränslen detta ger. Det skapar förutsättningar för en mer differentierad och diversifierad näringsstruktur i länet med bl.a. ökande sysselsättningsmöjligheter som följd.

Vi föreslår därför att regeringen på nytt upptar förhandlingar med SAAB

för att försöka initiera att den planerade satsningen från SAAB får en utökad och mer framtidsinriktad inriktning med satsningar på nya motorer och nya drivmedel.

Mot. 1989/90
A12

Rädda havsmiljön

Fisket är av tradition en betydelsefull näringsgren i Blekinge. Av den svenska matfisken kommer idag 80 procent från Östersjön och den största delen fångas och landas i södra Östersjön. Havsmiljön hotas emellertid av den pågående miljöförstörelsen och därmed också fisket.

– Forskningslaboratorium

Vi vill mot denna bakgrund understryka vikten av att fisket även i framtiden får goda förutsättningar att vara en viktig del av länets näringsliv. Det är därför väsentligt att försämringen av havsmiljön inte tillåts fortgå. Det krävs också ett särskilt laboratorium för södra Östersjön med speciell inriktning på forskning och undersökning av havsmiljön och det kustnära fisket. Behovet är akut och ett inrättande av ett sådant laboratorium bör omgående ske och med fördel lokaliseras till denna del av landet.

Hemställan

Med hänvisning till vad som anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behov och inriktning av de infrastrukturella insatserna i Blekinge län,

2. att riksdagen med avslag på prop. 1989/90:66 i denna del till Särskilda utvecklingsinsatser i Blekinge län på tilläggsbudget för budgetåret 1989/90 beslutar anvisa ett reservationsanslag om 63 000 000 kr. i enlighet med de riktlinjer och villkor som redovisas i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det statliga stödet till utveckling av järnvägstrafiken i sydöstra Sverige,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättrade förbindelser mellan sydöstra Sverige och Östeuropa/Baltikum,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om havsbaserad vindkraft,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Karlskronavarvets framtida roll,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förnyade förhandlingar med SAAB-Scania om en kompletterande inriktning av den industriella verksamheten vid den planerade enheten för montering av bensinmotorer för personbilar i Karlskrona,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av inrättande av laboratorium för forskning och undersökning av havsmiljö och fiske med lokalisering till sydöstra Sverige.

Stockholm den 8 februari 1990

Mot. 1989/90

A12

Sven-Olof Petersson (c)

Börje Hörnlund (c)

Roland Larsson (c)

Ivar Franzén (c)

Kjell Ericsson (c)

Jan Hyttring (c)

Gunhild Bolander (c)

Per-Ola Eriksson (c)

Kersti Johansson (c)

Göran Engström (c)

Marianne Andersson (c)

Håkan Hansson (c)